

Számolási feladatok

A széncsoport és vegyületei

1

1. Házmeszelés

■ A reakció egyenlete:

a. $\text{CaO} + \text{H}_2\text{O} = \text{Ca}(\text{OH})_2$ b. szuszpenzió keletkezik

c. $\text{Ca}(\text{OH})_2 + \text{CO}_2 = \text{CaCO}_3 + \text{H}_2\text{O}$

56 g CaO   felvesz 18 g vizet   és ugyanennyi keletkezik száradáskor
50 kg   16,07 kg vizet vesz fel   tehát 16,07 kg keletkezik

Tehát 16,07 kg víz kémiai reakcióban képződik, és utána elpárolog és $25 - 16,07 = 8,93$ kg víz „csak” elpárolog

56 g CaO-ból 100 g mészt képződik

50 kg-ból: **89,29 kg mészbevonat** (CaCO_3) képződik

2

2. Vízkeménység

■ A változó keménység,

mely a hidrogén-karbonát keménység

forralással oldhatatlan kalcium-, és magnézium-karbonáttá alakítható, és leszűrhető

$\text{Ca}(\text{HCO}_3)_2 \xrightarrow{\text{hevítés}} \text{CaCO}_3 + \text{H}_2\text{O} + \text{CO}_2$

■ $30^\circ\text{nk} = 300 \text{ mg CaO}/56 = 5,36 \text{ mmol}$

$0,00536 \text{ mol CaO} = 0,00536 \text{ mol Ca}^{2+}$ ill. Mg^{2+} -ion

■ $\text{Mg}/\text{Ca}(\text{HCO}_3)_2 \quad M_{\text{HCO}_3} = 61 \text{ g/mol}$

$= 392 \text{ mg}/61 = 6,4262 \text{ mmol}$

$0,006426 \text{ mol HCO}_3^-$ -ion fele ennyi = $0,003213 \text{ mol Ca}^{2+}$ ill. Mg^{2+} -ion.

3

2. folytatás

■ HCO_3^- keménység elmegy forralással

$0,003213 \text{ mol Ca}^{2+}$ ill. Mg^{2+} -ion

marad $0,00536 - 0,003213 = 0,002143 \text{ mol Ca}^{2+}$ ill. Mg^{2+} -ion.

Ez ugyanennyi mol CaO-nak felel meg, ami $0,12 \text{ g} = 120 \text{ mg CaO}$.

■ **Ez 12 °nk** . Ennyi marad.

■ b. Nem lehet tudni, tartalmaz-e nátrium-, ill. káliumiont a víz,

ezek nem a keménységet okozó ionok.

4

2. folytatás

c. Bármilyen vízoldható kalcium-, ill. magnéziumsó anionja lehet: pl: klorid, nitrát

d. Vízlágyítás trisóval

$3 \text{ CaCl}_2 + 2 \text{ Na}_3\text{PO}_4 = \text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2 + 6 \text{ NaCl}$

ionegyenlet : $3 \text{ Ca}^{2+} + 2 \text{ PO}_4^{3-} = \text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$

5

2. folytatás

1 dm^3 – ben van $0,00536 \text{ mol Ca}^{2+}$

3 mol Ca^{2+} – hoz kell $2 \text{ mol} = 328 \text{ g trisó}$

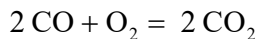
1 m^3 – ben van $5,36 \text{ mol Ca}^{2+}$

$5,36 \text{ mol Ca}^{2+}$ – hoz kell 585 g trisó

6

3. CO és CO₂ gázelegy

- A CO éghető.

$$Q = 2 \cdot (-394) - (2 \cdot (-111)) = -566 \text{ kJ}$$

2 mol CO égésekor 566 kJ

x mol 11,6 kJ

$$x = 0,041 \text{ mol a CO tartalom}$$

7

3. folytatás

$5 / 24,5 = 0,2041$ mol az elegy ebből

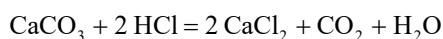
0,041 mol CO

$$\frac{0,041}{0,2041} \cdot 100 = 20,1 \text{ mol}\% = 20,1 \text{ tf}\% \text{ CO}$$

79,9 tf%CO₂

8

4. Márványminta sósavban

$$0,98 \text{ dm}^3 / 24,5 = 0,04 \text{ mol CO}_2 = 0,04 \text{ mol CaCO}_3$$

$$0,04 \cdot 100 = 4 \text{ g} \quad \frac{4}{5} \cdot 100 = 80\%$$

Válasz : 20 tömeg% szennyezést tartalmazott

9

5. CO-O₂ gázelegy

1 dm³ tömege 1,392 g

22,41 dm³ tömege x = 31,2 g / mol

az átlagos moláris tömeg

Tfh : van 1 mol CO – O₂ elegy, benne

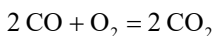
x mol CO és (1 – x) mol O₂

10

5. folytatás

$$x \cdot 28 + (1 - x) \cdot 32 = 31,2$$

$$x = 20 \text{ tf}\% \text{ CO} \quad \text{és} \quad 80 \text{ tf}\% \text{ O}_2$$

0,2 mol CO –ből lesz 0,2 mol CO₂ elfogy 0,1 mol O₂

Marad : 0,7 mol O₂ 0,7 + 0,2 = 0,9 mol lett az elegy

CO nincs (elégett) CO₂ és O₂ van az új elegyben

$$\frac{0,7}{0,9} \cdot 100 = 77,78 \text{ tf}\% \text{ O}_2 \quad 22,22 \text{ tf}\% \text{ CO}_2$$

11

5. folytatás

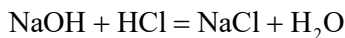
22,22 tf%CO₂ és 77,78 tf% O₂

$$\bar{M}_{\text{átlagos}} = 0,2222 \cdot 44 + 0,7778 \cdot 32 = 34,67 \frac{\text{g}}{\text{mol}}$$

$$\rho_{\text{rel}} = \frac{\bar{M}_{\text{átlagos}}}{M_{\text{nitrogén}}} = \frac{\bar{M}_{\text{átlagos}}}{M_{\text{nitrogén}}} = \frac{34,67}{28} = 1,24$$

12

6. ♥ Mészke és dolomit keverése

- $16,3 \text{ cm}^3 = 0,0163 \text{ dm}^3$ $c=0,1 \text{ mol/dm}^3$ -es NaOH fogyott

$0,0163 \text{ dm}^3 \cdot 0,1 = 0,00163 \text{ mol NaOH}$ ugyanennyi HCl
Ez van 10 cm^3 sósav oldatban.

10 cm^3 –ben van $0,00163 \text{ mol HCl}$

250 cm^3 –ben $x = 0,04075 \text{ mol}$. Ennyi HCl maradt.

Mennyi volt a 20 cm^3 $4 \frac{\text{mol}}{\text{dm}^3}$ – es sósavban?

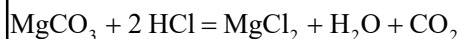
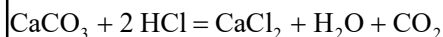
13

6. folytatás

$0,02 \text{ dm}^3 \cdot 4 = 0,08 \text{ mol HCl}$ volt

Fogyott : $0,08 - 0,04075 = 0,03925$

Tehát $0,03925 \text{ mol HCl}$ fogyott $1,8225 \text{ g}$ keverékre

Fele annyi mol lesz a karbonát együtt : $0,019625 \text{ mol}$

14

6. folytatás

Legyen $x \text{ mol CaCO}_3$ ($0,019625 - x$) mol MgCO_3

$M_{\text{MgCO}_3} = 84,3 \frac{\text{g}}{\text{mol}}$ $M_{\text{CaCO}_3} = 100 \frac{\text{g}}{\text{mol}}$

$x \cdot 100 + (0,019625 - x) \cdot 84,3 = 1,8225$

$x = 0,0107078 \text{ mol CaCO}_3$

$(0,019625 - x) \text{ mol} = 0,0089172 \text{ mol MgCO}_3$

ugyanennyi mol a dolomit, ezt le kell vonni a CaCO_3 –ből

15

6. folytatás

Tiszta mészke : $0,0107078 - 0,008172 =$

$0,00179 \text{ mol mészke}$

$0,00179 \text{ mol} \cdot 100 \frac{\text{g}}{\text{mol}} = 0,179 \text{ g mészke és}$

$0,0089172 \text{ mol dolomit} \cdot 184,3 \frac{\text{g}}{\text{mol}} =$

$1,64344 \text{ g dolomit}$

$9,82 \text{ tömeg\% mészke és } 92,18 \text{ tömeg\% dolomit}$

16

7. Izzó szén és vízgőz reakciója

- A hidrogén ipari előállítása esetén nagyobb mennyiségű, kisebb tisztaságú, de gazdaságosan kinyerhető termék a cél.
- Leggazdaságosabb az ún. **vízgázreakció**, amikor izzó szénre 1000°C körüli hőmérsékleten vízgőzt fúvatnak.
- Ekkor a reakció eredményeképpen CO és H_2 gáz keveréke, ún vízgáz keletkezik:
- * $\text{C} + \text{H}_2\text{O} = \text{CO} + \text{H}_2$ *

17

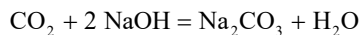
7. folytatás

- A gázelegy CO-tartalmát újabb hidrogén előállítására használhatják fel,
- amikor a vízgázt vízgőzzel elegyítve 450°C körüli hőmérsékleten vas-oxid katalizátoron vezetik keresztül.
- Ekkor a vízgáz CO-tartalma a vízgőzt redukálja, ezáltal újabb mennyiségű hidrogén szabadul fel:
- ** $\text{CO} + \text{H}_2\text{O} = \text{CO}_2 + \text{H}_2$ **

18

7. folytatás

- Tehát a gázelegyen CO; CO₂; és H₂ van.

- Ha 5 cm³-rel csökkent a térfogat, a NaOH hatására, akkor 5 cm³ CO₂ van az elegyen.
  - Az egész rendszerben CO és H₂ egyenlő mólarányban/tarányban keletkezik az *-os reakcióban.
  - H₂ mégis több van, mert amennyi mol CO₂ keletkezik, annyi mol H₂ is képződik és elfogyaszt pont annyi mol CO-t a **-os reakcióban.
  - Vagyis 5cm³ CO₂ keletkezett, 5 cm³ H₂ is keletkezett és elfogyott az összesből 5 cm³ CO.

19

7. folytatás

- Vagyis a teljes rendszerben a CO mennyisége csökkent 5 cm³-rel a H₂-né nőtt 5 cm³-rel az eredetileg az *-os reakcióban keletkezetthez képest,
- Vagyis a H₂ 10 cm³-rel több van, mint CO a teljes rendszerben, mely 200-5=95 cm³.
- Tehát 10 cm³-rel van több hidrogén a 95 cm³-ben, mint CO.
- H₂:52,5 cm³, CO: 42,5 cm³.
-

20

8. Szénsav pH-ja

1 dm³ – ben 0,44g = 0,01 mol CO₂

$$c = 0,01 \text{ mol/dm}^3$$

$$[\text{H}_3\text{O}^+] = 0,00001 \text{ mol/dm}^3 = 10^{-5}$$

$$\text{pH} = 5$$

21